

Bouw, verbouw, verbeelding, Amsterdam in de Gouden Eeuw

Op woensdag 5 maart 2008 organiseert de Werkgroep Stedengeschiedenis in samenwerking met de Faculteit Letteren van Universiteit Utrecht een studiemiddag onder de titel 'Bouw, verbouw, verbeelding, Amsterdam in de Gouden Eeuw'. Locatie: Sweelinckzaal, Drift 21 te Utrecht. De studiedag is gratis voor eenieder toegankelijk. Informatie kan worden ingewonnen bij Jan van den Noort (010-436 6014 of www.stedengeschiedenis.nl).

Dagvoorzitter: dr. Clé Lesger (Universiteit van Amsterdam)

13:00-13:30 Ir. Esther Gramsbergen (architect, Technische Universiteit Delft) over 'Verborgene Amsterdam: sociale instellingen en stadsontwikkeling na de alteratie (1578)'

13:30-14:00 discussie

14:00-14:30 Prof.dr. Koen Ottenheim (architectuurhistoricus, Universiteit Utrecht) over 'Hendrick de Keyser en de Architectura Moderna. Moderne architectuur aan het begin van de zeventiende eeuw'

14:30-15:00 discussie

-----pauze-----

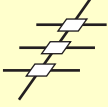
15:30-16:00 Dr. Everhard Korthals Altes (kunsthistoricus, Technische Universiteit Delft) over 'Hollandse zeventiende-eeuwse architectuur in beeld'

16:00-16:30 discussie

Esther Gramsbergen, Verborgene Amsterdam

Na de alteratie in 1578 vielen de katholieke bezittingen, waaronder beide parochiekerken en de talrijke stadskloosters, toe aan het Amsterdamse stadsbestuur. De vrijgekomen kloostergebieden maakten bijna 25 procent uit van het grondoppervlak binnen de stadsmuren. In vergelijking met andere stadsdelen waren ze veel minder dicht bebouwd. Nog voor de nieuwe stadsuitbreidingen gerealiseerd werden, bood hergebruik van voormalige kloostergebieden al een oplossing voor het ruimtegebrek in de stad.

Het stadsbestuur greep deze unieke gelegenheid aan om de talrijke sociale instellingen in de stad elders onder te brengen. Het Oude Mannenhuis, het Burgerweeshuis, het Sint Pietergasthuis en het Onze Lieve Vrouwengasthuis kregen het recht op gebruik en beheer van een deel van de voormalige kloosterbezittingen. Hoe pasten deze instellingen de oude kloostergebouwen en terreinen aan voor het nieuwe gebruik? Had de verplaatsing van de instellingen effect op de aard van de nieuwe gebouwen? Hoe gingen vooraanstaande architecten die voor de instellingen werkten om met deze nieuwe ontwerpoptie?

Koen Ottenheym, Hendrick de Keyser en de Architectura Moderna

Hendrick de Keyser wordt dikwijls beschouwd als een typisch Hollandse vertegenwoordiger van het maniërisme. Zijn architectuur, zoals de Westerkerk, de Zuiderkerk en de Koopmansbeurs in Amsterdam, zou een bij uitstek regionale vertaling zijn van de welbekende internationale architectuurstijl. De vraag is echter of dit beeld wel spoort met de werkelijkheid aan het begin van de Gouden Eeuw in Hollands hoofdstad.

Het boek "Architectura Moderna, ofte Bouwinge van onse tyt", dat werd samengesteld door Cornelis Dankertsz. en de belangrijkste ontwerptekeningen van Hendrick de Keyser bevat, leent zich bij uitstek om beter zicht te krijgen op de opvattingen over moderne architectuur in de eerste decennia van de zeventiende eeuw.

Wat was de betekenis van Hendrick de Keyser voor die moderne architectuur? En was zijn architectuur wel zo typisch Hollands en regionaal, of bestaat er juist veel verwantschap met de Italiaanse architectuur, en hoe valt een en ander te verklaren? Anders gezegd: werpt het antwoord op die vragen een nieuw licht op de architectuur van Hendrick de Keyser?

Everhard Korthals Altes, Hollandse zeventiende-eeuwse architectuur in beeld

In de tweede helft van de zeventiende eeuw waren schilderijen en tekeningen van kerkinterieurs en stadsgezichten ongekend populair in de Republiek. Kunstenaars als Pieter Saenredam, Emanuel de Witte, Gerrit Berckheyde en Jan van der Heyden maakten talrijke afbeeldingen van kerken, stadhuisen en stadspaleizen in onder andere Amsterdam, Utrecht, Delft en Haarlem.

Korthals Altes vroeg zich af of de stijl van de architectuur een rol speelde bij de keuze van het motief van een schilderij. Daarmee sneed hij een thema aan dat in de kunsthistorische literatuur nog wat onderbelicht is gebleven.

Hoewel schilders van het exterieur van kerken aanvankelijk vooral oudere, vaak middeleeuwse gebouwen afbeeldden, lijken zij in de loop van de zeventiende eeuw steeds meer aandacht te krijgen voor eigentijdse architectuur. Welke kunstenaars hadden oog voor de architectuur van onder anderen Hendrick de Keyser, Jacob van Campen en Pieter Post? Op welke wijze beeldden kunstenaars die architectuur uit en wat zegt dit over de waardering voor eigentijdse architectuur in de zeventiende eeuw? Ten slotte: hoe kan de betrekkelijk geringe aandacht voor het werk van De Keyser worden verklaard?

Namens de Werkgroep Stedengeschiedenis

dr. Jan van den Noort

www.stedengeschiedenis.nl